

Ольга Пестрцова,

мол. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

ВІДОБРАЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК ІЗ ПРАВОВОГО ІНФОРМУВАННЯ У СУЧАСНОМУ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВІ

У статті розглянуто історіографію проблем здійснення бібліотеками правового інформування в умовах розвитку соціальних інформаційних комунікацій як систему праць і досліджень (теоретичне напрацювання та узагальнення практичного досвіду).

Ключові слова: бібліотека, соціальні інформаційні комунікації, правове інформування, політико-правові комунікації, інформатизація, історіографія, е-урядування.

Проблеми розвитку соціальних інформаційних комунікацій, підвищення ефективності їх функціонування в загальносуспільному вимірі набули особливого значення, що обумовлюється зростаючими впливами загальноцивілізаційних тенденцій до світової інтеграції, формуванням загальноцивілізаційних механізмів розв'язання глобальних проблем, що постають перед людством, по-перше. І, по-друге, ускладненням соціальної структури суспільства в процесі його еволюції, що зумовлює як розвиток самої структури соціальних комунікацій, необхідних для обов'язкових при цьому внутрішньосуспільних обмінів, у тому числі і насамперед інформаційних, так і їх якісного вдосконалення. Швидкість, точність, вичерпність в інформаційних обмінах і якісні параметри цих обмінів стають дедалі більш важливими показниками життєздатності суспільства на сучасному етапі його розвитку [1].

Одна з таких трансформацій – розширення діяльності бібліотек, зокрема активізація інформаційного забезпечення суспільних, політичних, правових процесів. Ці зміни знайшли як практичне відображення, наприклад поява в структурі бібліотек спеціальних підрозділів, орієнтованих на забезпечення відповідних запитів, так і на рівні теоретичного осмис-

лення. Відповідні напрацювання у бібліотекознавчих дослідженнях дають змогу виділити правове інформування як напрям роботи бібліотек та поставити завдання аналізу в систематизації цих досліджень.

Методологічною основою дослідження участі бібліотек у правовому інформуванні є теоретичні бібліотекознавчі праці, присвячені осмисленню трансформації ролі бібліотек на етапі становлення та розвитку інформаційного суспільства. У фокусі цих праць – перетворення бібліотек на інформаційні центри, акумуляція ними соціально значущих баз даних, розширення участі в соціокультурних процесах сучасності.

Ще на початку XXI ст. у працях провідних бібліотекознавців було закладено основи обґрунтування нового, відповідного умовам часу статусу бібліотеки – як комплексної бібліотечно-інформаційної, наукової і культурно-просвітницької установи зі статусом науково-дослідного інституту.

Пошуки нової ролі й місця в суспільстві бібліотечно-інформаційної сфери були обумовлені двома чинниками: необхідністю переходу від «епохи Гутенберга», коли основний обсяг знань людства зберігався в документах на паперових носіях, до ери електронних інформаційних комунікацій; зростаючими вимогами суспільства до науково-інформаційного забезпечення його сталого розвитку. Саме ця обставина актуалізувала потребу кардинального переосмислення основ бібліотечної справи та створення нової парадигми діяльності бібліотечно-інформаційних інституцій з урахуванням реалій.

Прогнозуючи розвиток діяльності бібліотеки як багатофункціонального дослідного центру, академік О. Онищенко серед перспективних завдань виокремлював розв'язання проблем, ключових для інформатизації бібліотек України, зокрема створення власної національної інформаційної бази, стандартизації інформаційного забезпечення... [2].

М. Слободяник запропонував базову модель бібліотеки як соціально-комунікаційної інституції. Її складові – системно-функціональну, при цьому виражену комунікаційну спрямованість мають елементи «функції» і «технологія». Зокрема, серед сутнісних функцій бібліотеки існує комунікаційна функція. Значну комунікаційну орієнтацію мають інші функції – документальної пам'яті, інформаційна та когнітивна. Елемент «технологія» є забезпеченням активізації комунікаційних процесів, що відбуваються в бібліотеці. Все вищезазначене призначено для

відображення загальних закономірностей функціонування бібліотеки під впливом зовнішнього середовища.

До елемента «інформаційний потенціал» основними складовими визначений фонд, каталоги та електронні бази даних. Ці елементи повинні відповідати інформаційним потребам суспільства і особистості як учасника процесу комунікації.

Елемент «інформаційна діяльність» покликаний забезпечити ефективний пошук та надання читачам бібліотеки первинних і вторинних документів, а також синтезованої та інтегрованої інформації. Результатом інформаційної діяльності розробляється система інформаційної продукції та послуг для читачів і зовнішніх користувачів бібліотеки. Цей елемент покликаний забезпечити ефективне використання інформаційного потенціалу в бібліотечній комунікаційній діяльності.

В елементі «комунікаційний процес» автор виділяє такі основні комунікаційні відносини як: бібліотекар – читач; бібліотекар – бібліотекар; читач – бібліотекар; читач – читач; віддалений користувач – сайт бібліотеки; читач – інтернет-ресурси. У змістовому наповненні цих відносин чільне місце займають потенціал інформації та результати бібліотечної інформаційної діяльності.

До основних завдань управління виділяється моніторинг функціонування основних елементів моделі та оперативне внесення до них необхідних змін, спрямованих на підвищення їхньої ефективності. Це дасть змогу розробити стратегію і тактику розвитку комунікаційної діяльності бібліотеки [3].

Л. Костенко, розробляючи концептуальну модель бібліотеки суспільства знань, важливе місце відводить стратегічному напрямку розвитку бібліотечної сфери – створенню та розвитку інтелектуальних інформаційних технологій комп'ютерної обробки документальних масивів і виділення зі сховищ даних нових знань. Цей напрям передбачав відродження бібліотек як комплексних інституцій (науково-інформаційних, науково-дослідних, інформаційно-аналітичних, навчальних, культурологічних), що займають чільне місце в суспільстві знань, стануть визначальними елементами цього суспільства, каталізаторами прогресу цивілізації [4].

Зростаюче значення інформаційних центрів збереження напрацьованої минулими поколіннями інформації, знання, що витримало перевірку практикою, центрів, що акумулюють сьогодні необхідну

суспільству для його розвитку інформацію, яка продукується в Україні і за кордоном, обгрутовується в дослідженнях В. Горového. Такі центри в процесі інформатизації дедалі більшою мірою відіграють роль своєрідних «банківських установ системи суспільного інформаційного обігу» [1].

У контексті вивчення інформаційних потреб користувачів бібліотеки варто згадати статтю «Еволюція інформаційних запитів суспільства як фактор бібліотечної трансформації» В. Горového, у якій проаналізовано тенденції у змінах інформаційних запитів користувачів НБУВ та чинники, що впливають на ці зміни і завдання, які постають перед бібліотекою у зв'язку з розвитком інформаційних технологій та еволюцією інформаційних потреб користувачів.

Науковцем обгрунтовано необхідність здійснення постійного моніторингу змін у структурі читацької аудиторії та урахування одержаних результатів у процесі формування стратегії комплектування бібліотек новою інформацією, а також розробки методик активної роботи з метою ефективного забезпечення наявними інформаційними ресурсами користувачів, введення актуальної суспільно значущої інформації в обіг, що сприяє інформатизації суспільства [5].

На перспективах бібліотек зосереджується А. Чачко. Важливо, на нашу думку, що дослідниця розкриває перспективи майбутнього бібліотеки в традиційному і віртуальному варіантах із залученням сучасних теорій і даних педагогіки, психології, соціології, культурології, інформаціології. Розглядаючи процеси трансформації, модифікації, адаптації бібліотеки в суспільстві, що змінюється, дослідниця виходить з базових цінностей бібліотеки – як межі можливих змін. Також вона обгрунтовує актуальність бібліотечної професії, розширення її компетенції і умов інформатизації [6].

У статті Ю. Половинчак на прикладі діяльності Бібліотеки Конгресу США, мережі інституційних бібліотек Європейського Союзу, розглядається досвід з акумуляції та представлення бібліотеками інформації правового характеру.

Сучасний етап суспільного розвитку характеризується, серед іншого, зростаючою потребою в наданні достовірної, повної та своєчасної правової інформації. Поряд із причинами загального характеру (зміцнення правових і демократичних засад держави, підвищення рівня законності, правової культури суспільства тощо) така необхідність диктується

водночас і станом законодавства: по-перше, постійно з'являються нові суспільні зв'язки і відносини, які, відповідно, потребують правового регулювання, а отже, появи принципово нових галузей права. По-друге, глобалізаційні процеси актуалізують розвиток як міжнаціональних, так і наднаціональних правових відносин.

Очевидно, що ці тенденції є викликом для системи правового інформування та бібліотек як її важливого елемента. З огляду на це сучасні бібліотеки активізують діяльність у сфері політико-правових інформаційних обмінів, зокрема, формуючи бази даних та інших інформаційних ресурсів правового характеру; здійснюючи наукові дослідження та інформаційно-аналітичну роботу з питань політико-правової проблематики; надаючи юридично-консультативну допомогу; проводячи правову просвітницьку діяльність.

Останнім часом з'явилися дослідження, присвячені розгляду ролі бібліотечних установ у науковому та інформаційному супроводі політичних та правових процесів. У цьому контексті для з'ясування перспективних напрямів роботи бібліотек у налагодженні ефективного інформаційно-аналітичного супроводу суспільно-політичних процесів актуальним видається осмислення досвіду зарубіжних бібліотек у представленні досягнень національної правової думки [7].

У своїх монографіях Т. Гранчак досліджує специфіку функціонування бібліотек як інформаційної бази, каналу та суб'єкта політичної комунікації [8, 22]. Науковець наголошує на тому, що бібліотеки завжди виступали як системи з організації найцінніших для суспільства знань. Аналіз досвіду функціонування бібліотек дає підстави дослідниці для висновку, що їх місія реалізується в конкретних соціальних умовах, отже, трансформація суспільно-політичного та економічного контексту відповідно спричинює трансформацію соціальних функцій бібліотеки, які є узагальненим переліком її обов'язків перед суспільством, що диктуються ним, необхідні йому, прямо або побічно впливають на нього і відповідають суті бібліотеки як соціального інституту.

Важливим видається висновок про те, що бібліотеки сьогодні починають функціонувати не лише як канали політичної комунікації, а і як її співджерела, виступати не просто посередником у передачі інформації, а й, по суті, співкомунікатором, причому для всіх видів суб'єктів політичної комунікації.

Абсолютно правомірним є поставлене Р. Мотульським питання про необхідність бібліотекам «проводити активну політику щодо розширення спектра своїх послуг як у сфері інформації, так і у сфері дозвілля з наданням користувачам доступу до сучасних видів документів» [9].

Виходячи з обґрунтованих у названих працях змін концепції розвитку бібліотек, актуалізується питання нових підходів до роботи бібліотек з інформацією. У цьому контексті плідною є розроблена в працях В. Горового концепція соціальних інформаційних баз як інформаційної основи національного інформаційного простору.

З розвитком сучасного інформаційного суспільства розширюється спеціалізація цих баз за тематикою вміщених ресурсів; характерними рисами соціальних інформаційних баз є певним чином згуртовані (потрібні), відповідно організовані і використовувані масиви інформації. При цьому мова йде про свідомо виготовлену й організовану інформацію за принципом доцільності [10, с. 64, 68].

Розглядаючи особливості формування та розвитку соціальних інформаційних баз у період постіндустріальних суспільних перетворень, дослідник визначає суттєву роль бібліотечних установ у процесі розвитку задоволення інформаційних суспільних потреб [11].

Ці комунікації є інструментом задоволення інформаційних запитів усієї системи користувачів національних інформаційних ресурсів та ресурсів глобально інформаційного простору, забезпечення якісного доступу до інформації всім категоріям населення, а також – сприяння можливості інфотворення, самовираження в інформаційній сфері діяльності всім громадянам у процесі становлення демократичного суспільства [1].

Важливою для нашого дослідження видається теза сучасних теоретиків бібліотекознавства про те, що констатована тенденція до об'єднання інформаційних ресурсів бібліотек та інших інформаційних структур обіцяє нові можливості поряд із вдосконаленням технологій інформаційного виробництва для розвитку соціальних структур українського суспільства.

Відповідно, заслуговує на увагу досвід організаційної перебудови обслуговування користувачів на основі впровадження електронних інформаційних технологій, набутий протягом останніх років у НБУВ. У стислому вигляді його можна викласти як рішучий етап переходу від

експериментального використання нових технологій в інформаційному обслуговуванні при задоволенні запитів основної маси читачів інформацією на традиційних носіях до переорієнтації у сфері комплектування, організації використання фондів (включаючи оцифрування) на електронну інформацію, використання її як основного ресурсу задоволення запитів користувачів під час введення комп'ютерних технологій у традиційне обслуговування, оптимізацію його таким чином як важливого напрямку бібліотечного обслуговування читачів видань на паперових носіях [12, с. 19–20].

Не менш важливим є наукове осмислення трансформації бібліотечного виробництва, запропоноване І. Давидовою. Розглядаючи засади бібліотечно-інформаційного виробництва, автор обґрунтовує доцільність використання маркетингового підходу до його управління. Перспективним видається обґрунтування інтелектуалізації професійної діяльності в бібліотечно-інформаційному середовищі: продукти та послуги бібліотечного виробництва розглядаються в контексті інтеграції бібліотек в інформаційний простір.

Пропоноване нами теоретичне обґрунтування правового інформування в бібліотеках базується на ідеї про те, що для вдосконалення інформаційного обслуговування електронними ресурсами необхідно активізувати також впровадження в бібліотеках сервісних послуг, що сприяють орієнтації користувачів в електронному середовищі – створення інтернет-навігаторів, онлайн-ових путівників по довідково-бібліографічних і повнотекстових ресурсах інформаційних мереж, а також створення в бібліотеках власних інформаційних ресурсів.

Виходячи з тези І. Давидової про особливу увагу, яка повинна приділятися проектуванню й дизайну бібліотечних сайтів, які є водночас і самостійним інформаційним ресурсом, і засобом інформаційного пошуку, наші дослідження значним чином базуються на аналізі бібліотечних сайтів як джерельної бази вивчення правового інформування [13, с. 93–94].

У низці праць проаналізовано бібліотечну інформаційно-аналітичну діяльність як інструмент інтеграції та кооперації зусиль наукової бібліотеки, влади та бізнесу.

Вагомою видається також теза про те, що інформаційно-аналітична діяльність бібліотек в їхній традиційній формі своєю метою має

розкриття наявних фондів, щоб ефективно обслуговувати різні категорії читачів.

Наукова гіпотеза нашого дослідження про значення корпоративних об'єднань юридичних бібліотек базувалася на висновку дослідників НБУВ про наявність чіткої тенденції до корпоративної взаємодії бібліотек під час створення електронних ресурсів та успішних прикладах інтеграції у різних секторах інформаційної сфери. Тому, теоретичною основою дослідження корпоративної взаємодії юридичних бібліотек є становлення й розвиток правового інформування як перспективного напрямку діяльності сучасних бібліотек та напрацювання бібліотекознавців.

Однак теоретичні основи міжсекторальної інтеграції на сьогодні розроблені недостатньо. Є значні відмінності в інформаційних моделях, технологіях, принципах комплектування та інших компонентах інформаційних систем бібліотек, вишів, архівів, музеїв тощо. Основні проблеми виникають на початковому етапі становлення корпоративних відносин, коли від правильної організації й технології взаємодії партнерів залежить не тільки ефективність їх роботи, а й життєздатність цього об'єднання міжнародної бібліотечної кооперації.

У науковому дослідженні Т. Вилегжаніної «Кооперація бібліотек: проблеми і переваги», бібліотека сьогодення трактується як поліфункціональна установа. Вона є не тільки інформаційною, а й освітньою, культурно-просвітницькою, дозвіллевою установою. Ці функції притаманні всім бібліотекам, незалежно від статусу, форм власності, територіальної належності. Бібліотеки можуть ефективно виконувати свої функції тільки на основі кооперації, а інтенсивний розвиток технологій останніх років дає можливість кооперації ресурсів і обслуговування в небачених масштабах. Вона може здійснюватися, зокрема, за такими напрямками: розвиток фондів; збереження документних ресурсів; надання доступу до документних ресурсів; бібліографічне обслуговування; корпоративна каталогізація. Прикладом ще одного об'єднання може бути створення віртуальної довідкової служби.

Світовий досвід визначив тенденції розвитку бібліотек: від ізольованості – до кооперації, від кооперації – до консорціумів. Більше того, бібліотеки там одночасно є членами кількох консорціумів [14].

Можна зробити висновок, що бібліотекам відведена суттєва роль у сучасній міжнародній інформаційній взаємодії, спрямованій на сприян-

ня міжнародному співробітництву в комунікаційній сфері, і зокрема, у правовій комунікації, заохочення до міжнародного обміну інформацією незалежно від кордонів і рівноправну участь у міжнародних інформаційних потоках, використання глобальної економічної інтеграції на основі міжнародної інфраструктури в національних інтересах, об'єднання інтелектуальних ресурсів різних країн для прогресивного розвитку цивілізації [15].

Участь бібліотек у суспільно-правових процесах держави в контексті соціально-політичної трансформації суспільства розглянуто в працях Н. Іванової. Дослідниця зупиняється на питанні доступності до правової інформації широкого кола користувачів, досягнутої завдяки динамічному розвитку інформаційно-правових послуг бібліотек, виходячи із зростання ролі мас-медіа в правовому комунікативному просторі, з одного боку, як активного посередника, з іншого – як повноправного учасника процесу політичної комунікації. У контексті розширення кола послуг у сфері правового інформування розглядається участь наукових бібліотек у забезпеченні ефективної комунікації з учасниками правових процесів. Автор констатує, що бібліотека набуває багатьох ознак суб'єкта правової комунікації.

Посередницька інформаційна функція бібліотеки як сучасного інформаційного центру в процесі правової комунікації зосереджена на висвітленні та аналізі як правових норм, так і правовідносин, як цінностей, так і правосвідомості, як правових текстів, так і діяльності щодо їхньої інтерпретації та реалізації.

Автор зазначає, що участь сучасних бібліотек у правових комунікаціях має комплексний характер і виявляється, по-перше, у вираженні значущих соціально-економічних, політичних, культурних та інших інтересів, цінностей та потреб суспільства. По-друге, бібліотечна діяльність у сфері правового інформування – основного виду здійснення комунікації бібліотекою – опосередковує та організовує процеси формування громадської думки про правотворення.

Важливою, з нашої точки зору, є така теза, що впливає із зроблених висновків: за рахунок еволюціонування в бібліотеках напрямів діяльності та трансформацій інформаційних запитів суспільства сьогодні активно розвиваються сучасні соціальні інститути нового типу – юридичні бібліотеки, що поєднують традиційні функції бібліотеки

з функціями галузевих інформаційних центрів. Інформативно-комунікативна діяльність юридичних бібліотек дає змогу виявити джерела, передумови і чинники ефективності функціонуючих на інформаційному ринку правових ідей [16].

Питання поширення бібліотечними установами правової інформації та їх участі в процесі формування правової культури українського суспільства розглядаються дослідницею в контексті та формуванні демократичної правової культури суспільства. У той самий час поширення правових знань бібліотечними установами розглядається як системний процес, з використанням усього асортименту наявних форм інформаційного та аналітичного обслуговування користувачів, орієнтованих відповідно до їх специфічних запитів [17].

Серед напрямів практичної роботи бібліотек із правового інформування, що знаходить своє відображення в історіографії – є наукове осмислення формування науково-допоміжної бібліографії держави і права, як поточної, так і ретроспективної, а також створення відповідних баз даних, що покликані забезпечувати користувачів інформації про нові нормативні акти і закони за галузями права, а також про матеріали, що коментують акти [18].

Затребуваність цього виду інформаційного супроводу процесів правотворення та, відповідно, його наукового осмислення, визначається зростаючим потоком продукування та оприлюднення нормативних актів тематичної літератури.

Підрозділи бібліотек, покликані здійснювати довідково-бібліографічне обслуговування, видають покажчики нормативно-правового забезпечення за галузями, у яких подаються відомості про прийняті закони України, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів України, що стосуються певної галузі: універсальні зведені збірки законодавчих актів; збірники матеріалів окремих сесій Верховної Ради України; загальні довідники з законодавства; тематичні збірники державних документів. Різні інформаційні центри України і зарубіжних країн, які розробляють і постійно поповнюють та розвивають комп'ютерні повнотекстові системи баз даних.

Відповідний досвід узагальнено в ряді праць М. Іванової, зокрема в статті «Комплексні онлайнні юридичні інформаційні ресурси Національної юридичної бібліотеки» висвітлюються питання створення

інформаційних ресурсів Національної юридичної бібліотеки, вказуються джерела формування таких ресурсів.

Наголошується на необхідності збереження рідкісних юридичних видань шляхом формування електронної бібліотеки. Зазначається, що онлайн-ресурси є однією з форм забезпечення інформаційної безпеки бібліотечних фондів юридичного напрямку [19]. Розглядаються інформаційні продукти і послуги, методики складання проблемно-тематичних покажчиків літератури, дайджестів, досьє, формування БД [20].

В історіографії питання практичної участі бібліотек в інформаційно-правовому супроводі суспільних процесів важливе місце займає комплекс публікацій, що висвітлюють питання залучення бібліотек до процесів електронного урядування. Ця проблема осмислюється як на теоретичному рівні – з точки зору інформаційного потенціалу е-урядування і особливостей впровадження та функціонування системи електронного урядування в Україні, а також формування й доступу громадян до масиву інформаційних ресурсів у межах цієї системи, що забезпечує активну комунікацію влади й суспільства з актуальних питань державного управління [21].

Т. Гранчак детально зупиняється на питанні участі бібліотек у процесі забезпечення вільного доступу до державних інформаційних ресурсів і продуктів. Наголошується, що забезпечення вільного доступу до державних інформаційних ресурсів у першу чергу має відбуватися за рахунок вирішення питань технічного і гуманітарного характеру – створення системи національних електронних ресурсів та підвищення інформаційної компетентності громадян.

Важливим видається спостереження дослідниці про те, що найбільший дефіцит інформації існує не на рівні центральних органів управління, а на рівні регіональних органів управління, оскільки створення основних інформаційних ресурсів і керування ними здійснюється з центру [22].

Крім того, у дослідженні Т. Гранчак «Використання інформації інтернет-видань як засіб підвищення ефективності інформаційно-аналітичної та управлінської діяльності» розкрито можливості інтернет-видань у підвищенні ефективності використання інформації з метою вдосконалення рівня управління розвитком суспільно-політичної, економічної та гуманітарної сфер, повнішого задоволення інформаційних потреб замовників [23, 24].

В. Пальчук досліджує бібліотеку як суб'єкт процесу інформаційного забезпечення управлінської діяльності, у тому числі організаційні особливості вдосконалення інформаційно-аналітичної роботи сучасної бібліотеки та участь бібліотек у процесі розбудови інформаційної інфраструктури електронного урядування та електронної демократії [25].

Отже, історіографія проблем участі бібліотек у правовій комунікації може розглядатись як система праць і досліджень, що можуть бути об'єдані у два блоки: теоретичне напрацювання та узагальнення практичного досвіду.

Перша група досліджень формує концептуальну основу – обґрунтування зміни ролі бібліотек у сучасному світі, перетворення їх на інформаційні центри, суб'єкти формування соціальних інформаційних баз як передмови національного та в ширшому аспекті глобального розвитку. Також до цієї групи варто віднести дослідження, що конкретизують завдання бібліотечних трансформацій та зупиняються на аспекті їх участі в політико-правових комунікаціях.

Друга група – узагальнення практичного досвіду участі бібліотек у правовій комунікації – розкриває важливі питання сучасної діяльності бібліотек, спрямованої на забезпечення якісною інформацією через інформаційно-аналітичну діяльність; доступ громадян до правової інформації; правове виховання; впровадження е-урядування.

Література

1. *Горовий В. М.* Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс / В. Горовий ; наук. ред. Л. А. Дубровіна ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – 360 с.
2. *Онищенко А. С.* Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского как многопрофильный научно-исследовательский центр / А. С. Онищенко, В. Г. Попроцкая // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. / редкол.: А. С. Онищенко (пред.) [и др.]. – Киев, 2003. – Вып. 2. – С. 15–39.
3. *Слободяник М. С.* Базова модель бібліотеки як соціально-комунікаційної інституції / М. С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2009. – № 4. – С. 3–4.

4. *Костенко Л. Й.* Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2006. – № 1. – С. 23–28. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/libdoc/06_klibsz.html. – Назва з екрана.

5. *Горовий В.* Еволюція інформаційних запитів суспільства як фактор бібліотечної трансформації / В. Горовий // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2007. – Вип. 18. – С. 36–49.

6. *Чачко А. С.* Развивающаяся библиотека в информационном обществе: науч.-метод. пособие / А. С. Чачко. – Москва : Либерия, 2004. – 88 с.

7. *Половинчак Ю.* Зарубіжний досвід представлення бібліотеками досягнень національної правової думки / Ю. Половинчак // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2012. – Вип. 33. – С. 171–178.

8. *Гранчак Т. Ю.* Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : монографія / Тетяна Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 184 с.

9. *Мотульський Р. С.* Общее библиотековедение / Р. С. Мотульський. – Москва : Либерия, 2004. – С. 205.

10. *Горовий В. М.* Національні інформаційні процеси в умовах глобалізації : монографія / В. М. Горовий ; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2015. – 284 с.

11. *Горовий В. М.* Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства : монографія / В. М. Горовий ; ред.: О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2005. – 299 с. – Бібліогр.: с. 281–294.

12. *Онищенко О. С.* Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – 247 с.

13. *Давидова І. О.* Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія / І. О. Давидова. – Харків : ХДАК, 2005. – 295 с.

14. *Вилегжаніна Т.* Кооперація бібліотек: проблеми і переваги / Т. Вилегжаніна // Бібл. планета. – 2006. – № 1. – С. 4.

15. *Пестрецова О.* Юридичні бібліотеки в глобалізованому світі: аспекти корпоративної взаємодії / О. Пестрецова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – Вип. 43. – С. 87–96.

16. *Іванова Н.* Комунікативна діяльність сучасних інформаційних центрів у сфері правового інформування / Н. Іванова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2012. – Вип. 33. – С. 161–170.

17. *Іванова Н.* Сучасні бібліотечні установи в процесі поширення правових знань / Н. Іванова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2010. – Вип. 26. – С. 81–87.

18. *Бабич В.* Бібліографічно-інформаційні ресурси України з питань держави і права [Електронний ресурс] / В. Бабич // Бібл. планета. – 2000. – № 3. – С. 14–16. – Режим доступу: <http://www.libr.dp.ua/projects/Libr.htm>. – Назва з екрана.

19. *Іванова М.* Комплексні онлайн-юридичні інформаційні ресурси Національної юридичної бібліотеки [Електронний ресурс] / М. Іванова. – 2012. – Вип. 33. – С. 233–239. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prnbuimviv_2012_33_20. – Назва з екрана.

20. *Брежнева В. В.* Информационное обслуживание: продукты и услуги библиотек и информационных центров / В. В. Брежнева, В. А. Минкина ; СПбГУКИ. – Санкт-Петербург : Профессия. 2006. – 303 с.

21. *Галаган Л.* Інформаційний потенціал е-урядування в забезпеченні комунікативних зв'язків органів державної влади з громадськістю / Л. Галаган // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2013. – Вип. 36. – С. 56–74.

22. *Гранчак Т.* Бібліотека і політична комунікація : монографія / Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 481 с.

23. *Гранчак Т.* Використання інформації інтернет-видань як засіб підвищення ефективності інформаційно-аналітичної та управлінської діяльності / Т. Гранчак // Бібл. вісн. – 2006. – № 3. – С. 7–10.

24. *Гранчак Т.* Роль інформаційно-аналітичних структур наукових бібліотек України в сучасному демократичному процесі / Т. Гранчак // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2008. – Вип. 21. – С. 24–35.

25. *Пальчук В.* Бібліотеки в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів державної влади : монографія / В. Пальчук ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 314 с.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2017.

Olga Pestretsova,

Junior Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Displaying the Activity of Libraries on Legal Information in Modern Library Science

The article deals with the historiography of the problems of libraries' activity on legal information in conditions of the development of social information communications as a system of works and studies (theoretic elaboration and generalization of practical experience). The theoretical grounds and changes in the role of libraries in the modern world, their transformation into information centers, the subjects of the formation of social information bases as forewords of the national and, more broadly, global development are explored.

The research of modern scientists on the transformation of library activities in the context of the participation of specialized library units in political and legal communications is carried out through information and analytical activities; granting citizens access to legal information, promoting legal education and e-government development.

Keywords: library, social information communications, legal information, political and legal communications, informatization, historiography, e-governance.